

Asia: VN/32844/2021

**Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen voimaannpanosta ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:n muuttamisesta**

**Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Esityksen tavoitteena on saattaa voimaan videotallenneuudistuksessa hyväksytyt lait ja muuttaa oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:ää.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.5.2026. Esityksessä ehdotetaan, että voimaann pantavia lakeja sovelletaan käräjäoikeuksissa niiden voimaantulopäivästä alkaen kaikkiin asioihin lukuun ottamatta asioita, joissa pääkäsittely on jo aloitettu. Esitys on tältä osin kannatettava, jotta uudistettuun menettelyyn siirtyminen tapahtuisi kokonaisuudessaan järkevässä ajassa ja ettei menettelyä jouduttaisi kesken pääkäsittelyä muuttamaan. Selkeintä ja siten kannatettavaa on lisäksi se, että uusi menettely otetaan käyttöön kaikissa asioissa ja kaikissa käräjäoikeuksissa yhtä aikaa. Tosin tämä edellyttää esityksessä todetuin tavoin tallennusjärjestelmän toimivuutta ja sitä, että henkilöstö on saanut sen käytöstä koulutuksen.

Hovioikeuksien osalta siirtymäsäännöksessä on perusteltua säätää uuden menettelyn soveltaminen esityksessä ehdotetulla tavalla riippuvaiseksi siitä, onko käräjäoikeudessa laadittu kuva- ja äänitallenne. Voimaannanolain 2 §:n siirtymäsäännös on kuitenkin kielellisesti vaikeaselkoinen. Pykälän 1 momentin asiallinen sisältö on sinänsä perusteluissa selkeästi avattu. Perusteluissa olisi kuitenkin voinut selventää ehdotusta korostamalla, että siirtymäsäännöksellä on tarkoitus välttää hovioikeudessa niin sanottu hybridioikeudenkäynti, jossa yhtäältä osa suullisesta näytöstä otetaan vastaan voimassa olevan lain mukaisesti kuultavia henkilökohtaisesti kuulemalla ja toisaalta osa käräjäoikeudessa tehdyiltä kuva- ja äänitallenteilta.

Myös mainitun 2 §:n 2 momentti herättää eräitä kysymyksiä. Perusteluista saa kuvan, että jos jo ennen lain voimaantuloa on käräjäoikeudessa tehty kuva- ja äänitallenne, sitä lähtökohtaisesti

käytetään hovioikeudessa. Jos kuitenkin käräjäoikeudessa on tehty kuva- ja äänitallenne vain osasta suullista näyttöä, voimaantulosäännöksen voidaan ymmärtää johtavan edellä mainittuun hybridioikeudenkäyntiin, mikä on kuitenkin tässä poikkeustapauksessa perusteltua. Tällaiset tilanteet tulevat todennäköisesti olemaan varsin harvinaisia.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:ssä säädetään todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyssä asianosaisen poissaolosta huolimatta. Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, pitääkö asianosaisen poissa ollessa vastaanotettu todistelu ottaa uudelleen vastaan, kun pääkäsittelyä jatketaan lykkäyksen jälkeen asianosaisen ollessa saapuvilla. Pykälää on ehdotettu muutettavaksi lisäämällä siihen maininta, jonka mukaan suullinen todistelu voidaan ottaa tarpeellisilta osin uudelleen vastaan myös kuva- ja äänitallenteelta. Tältä osin hovioikeus toteaa, että lain perusteluissa olisi aiheellista ottaa kantaa tilanteeseen, jossa käräjäoikeudessa on otettu ennen lain voimaantuloa vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella suullista näyttöä siten, ettei siitä ole tehty kuva- ja äänitallennetta ja jota ei oteta vastaan uudelleen lain voimaantulon jälkeen toimitettavassa pääkäsittelyssä. Tällaisetkin tilanteet tulevat todennäköisesti olemaan varsin harvinaisia. Hovioikeus sen vuoksi katsoo, että kyseisissä tilanteissa voitaisiin poikkeuksellisesti hyväksyä hybridioikeudenkäynti siten, että hovioikeudessa kuultaisiin tarvittaessa henkilökohtaisesti pääkäsittelyn ulkopuolella kuultua henkilöä ja muu suullinen näyttö otettaisiin vastaan tallenteilta.

Lehtonen Elina

Helsingin hovioikeus - Lausunnon ovat valmistelleet hovioikeudenneuvokset

Jaakko Rautio ja Teija Stanikić. Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa.